

Т.С. ГАЙДУЧОК, к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Житомирський національний агроекологічний університет

О.М. ДМИТРЕНКО, к.е.н.,
ст. викладач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Житомирський національний агроекологічний університет

ФІНАНSOVA ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СТАНДАРТІВ ЄС З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Інтеграція України у світовий економічний простір посилює зацікавленість до фінансової звітності підприємств, оскільки саме звітність є надійним джерелом інформації для оцінки фінансового стану та економічного розвитку суб'єкта господарювання з метою прийняття стратегічних рішень різними зацікавленими групами стейкхолдерів.

Сучасні наукові праці вчених обґрунтовують зближення фінансової звітності вітчизняних підприємств зі звітністю компаній, складеною за міжнародними стандартами.

Варто погодитись з вітчизняними науковцями, що міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS), як і Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS), що видані раніше, але діють разом з ними, передбачають не стільки суто стандартизацію певного набору методик, скільки використання методу професійного міркування, нехай навіть суб'єктивного, що для вітчизняної бухгалтерії ще недавно вважалося неприйнятним [9].

Міжнародні стандарти фінансової звітності, як основа для складання фінансової звітності, прийняті багатьма світовими фондовими біржами, в тому числі Лондонською, Франкфуртською, Римською, Амстердамською, Гонконгською, Цюрихською. На деяких фондових біржах (Нью-Йоркській, Йоганнесбурзькій) дозволяється подавати фінансову звітність згідно з

міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, але вимагається узгоджувати її з місцевими стандартами [1, с. 20-21].

Незважаючи на зростаючу роль міжнародних стандартів фінансової звітності у світі, їх мета та вплив на розвиток вітчизняного бухгалтерського обліку залишаються предметом постійних наукових дискусій. Найбільш точно сутність цієї категорії визначається так: «МСФЗ – це цілісна, постійно вдосконалена система обліку та фінансової звітності, що узагальнює принципи і правила фінансових звітів, яка виникла у результаті посилення процесів економічної інтеграції країн і спрямована на зближення методології обліку та звітності в різних країнах світу» [2, с. 41].

Відповідно до Угоди про Асоціацію з ЄС Україна зобов'язалася імплементувати положення Директиви ЄС 2013/34/ЄС «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані звіти деяких видів підприємств...» до національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку. На шляху гармонізації законодавства України було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3].

Європейська Директива 2013/34/ЄС спрямована на гармонізацію європейського бухгалтерського обліку шляхом досягнення порівнянності показників фінансової звітності при досягненні балансу між необхідною користувачам інформацією та тягарем зобов'язань, покладених на підприємства.

Поняття фінансової звітності підприємства розглядається в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», так і у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», згідно з яким фінансова звітність – це звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [4]. Проте, на противагу національному законодавству, згідно МСБО 1 «Подання фінансової звітності», фінансова звітність – це така звітність, яка має на меті задовольнити потреби користувачів, які не можуть вимагати від суб'єкта господарювання складати звітність згідно з їхніми інформаційними потребами [6].

Наведені тлумачення дають підстави стверджувати, що доцільно гармонізувати визначення «фінансова звітність» у форматі національного законодавства з визначенням, наведеним у міжнародних стандартах для уникнення непорозумінь. Тому, на наш погляд, враховуючи тенденції удосконалення сучасної системи бухгалтерського обліку та наближення її до регламентів, які діють в ЄС, можна сформулювати наступне визначення фінансової звітності, а саме: «фінансова звітність – це цілісна система узагальнюючих показників фінансового-господарської діяльності підприємства, яка повинна задовольняти інформаційні потреби потенційних користувачів з метою прийняття ефективних управлінських рішень».

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», визначаючи мету складання фінансової звітності, виділяє три її основні компоненти, на яких вона повинна бути сформована: повнота, правдивість та неупередженість [6]. У свою чергу, МСБО 1 основними загальними характеристиками фінансової звітності визначає: достовірність; відповідність

МСФЗ; безперервність; складання звітності на основі принципу нарахування; виділення суттєвих статей в окремі класи; заборона згортання доходів і витрат або активів і зобов'язань; періодичність; можливість порівняння інформації стосовно попереднього періоду [5].

Як відомо, основною метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Нині в Україні, фінансова звітність підприємства складається з:

- 1) Балансу (Звіту про фінансовий стан);
- 2) Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід);
- 3) Звіту про рух грошових коштів;
- 4) Звіту про власний капітал;
- 5) Приміток до фінансової звітності [4].

Річна фінансова звітність підприємств у державах-членах ЄС складається з балансу, звіту про прибуток і збиток та приміток до фінансових звітів. Водночас вони можуть дозволяти або вимагати включення інших звітів до складу річної фінансової звітності, розкриття іншої інформації [7, с. 24]. Зокрема, Директивою 2013/34/ЄС встановлено обов'язковість складання Звіту про управління для всіх категорій підприємств, а суб'єкти суспільного інтересу до даного звіту повинні включити ще і Звіт про корпоративне управління. Окремі великі підприємства та суб'єкти суспільного інтересу, що працюють у видобувній промисловості або займаються лісозаготівлею у незайманому лісі, зобов'язані складати Звіт про платежі на користь урядів, якщо платіж або їх серія перевищує 100000 євро на рік [8].

Директиви ЄС визначають загальні вимоги до складу, змісту та подання фінансових звітів, але зберігається багато розбіжностей щодо оцінки та розкриття інформації в річних фінансових звітах товариств та консолідованих фінансових звітах.

Головною вимогою до фінансової звітності країн ЄС є правдиве та справедливе висвітлення фінансового становища товариств і фінансових результатів їх діяльності [7, с. 85]. Законодавство країн світу вимагає застосування єдиних принципів оцінювання статей фінансових звітів: припущення безперервної діяльності; послідовність застосування методів оцінювання; відображення у звітності доходів і витрат звітного періоду незалежно від дати надходження або витрати коштів, пов'язаних з цими доходами та витратами; роздільне оцінювання статей активів і зобов'язань; оцінювання на основі розсудливості; баланс на початок фінансового року повинен кореспондувати з балансом на кінець попереднього року.

Таким чином, фінансова звітність є головним інформаційним ресурсом та засобом комунікації в умовах міжнародної інтеграції та глобалізаційних процесів. Саме вона дозволяє отримати релевантну структуровану інформацію про суттєві зміни в господарській діяльності підприємств та в сучасних умовах є важливим інструментом моніторингу, контролю та управління підприємством в цілому.

Список використаних джерел:

1. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: практичний посібник. К.: Лібра, 2004. 840 с.
2. Цирба М. Т., Тринка С. Я. Стандартизація бухгалтерського обліку. *Вісник КНУ*. 2000. Вип. 53. С. 40–44.
3. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України від 05.10.2017 р. № 44. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.help/law/73/>
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» від 01.01.2012. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>
7. Кочерга С., Пилипенко К. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. К., 2005. 216 с.
8. Директива Європейського Парламенту та Ради «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані звіти деяких видів підприємств, що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради що припиняє дію Директив Ради 78/660/ЄС та 83/349/ЄС» № 2013/34/ЄС від 26 черв. 2013 р. URL: <http://www.europa.eu>
9. Грачова Р. Облік та звітність за МСФЗ: для кого, навіщо і чому? URL: <https://dtk.com.ua/show/1cid02519.html>